

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

Cap. VI. De commodato.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

CAPVT VI.

De Commodato.

1. Commodatum est contractus, quo ad solum usum pro aliquo tempore res alicui gratis conceditur.

2. Dicitur primò, (Contractus) quia in Commodato requiritur consensus Commodatarij, & Commodantis, in quo convenit cum alijs similibus contractibus.

3. Dicitur secundò, (Quo ad solum usum) in quo differt à mutuo, per quod transfertur dominium rei mutuatæ in mutuatarium: Nam in commodato solum transfertur usus, non dominium, imò neque possessio naturalis; nam commodans pergit, etiam naturaliter, possidere per commodatarium, quasi per suum ministrum. Semper autem intellige, usum illum, quem concedit commodans, ut notavit Sà, v. Commodatum, num. 4. Vnde peccaret contra Iustitiam, qui rem commodatam in unum usum, usurparet in alium; non peccaret autem, si suum usum alteri commodaret, nam (si aliter non expresserit commodans, vel ex circumstantiis aliud non colligatur de Domini voluntate) de hoc commodatarius disponens, disponit de suo, propter eandem enim rationem conductor, usufructuarius, & similes possunt commodatorem conductam, &c. quamvis Domini non adsit consensus, dummodo pactum aliquod non præcesserit, vel tacitus Domini dissensus non intercurrat. Lege Mol. d. 194.

4. Per hoc etiam differt commodatum à puro deposito, per quod, nec usus, nec dominium transfertur.

5. Denique ex eadem particula definitionis inferitur Primò, expensas ordinarias pro conservanda, seu alenda re commodata, v.g. equo, domo, servo, pertinere ad commodatarium, cuius est usus; extraordinarias verò graves, ut sunt expensæ pro curando equo, vel servo, & pro reficiendo pariete domus collapsæ, pertinere ad commodantem. Ratio est, quia ordinariæ cedunt in utilitatem commodatarij, extraordinariæ verò in utilitatem commodantis, qui est Dominus.

6. Dictum est signatè (extraordinarias graves) nam leges pertinent etiam ad commodatarium, quia valde rationabile, est, ut is, qui alienæ rei usu fruitur, consentiat in eiusmodi modicas expensas.

7. Inferitur secundò: Si absque culpa commodatarij pereat res commodata, non ipsi, sed commodanti perire, quia res, quoad proprietatem, commodantis est.

8. Inferitur tertio: Si commodas rem vitiosam, v.g. dolium vitiosum: hoc est, perforatum, peccare te, cum obligatione restituendi damna, si non admonuisti commodatarium de vitio, quia decepisti eum, cum pro usu, obtulisti id, quod usui aptum non erat.

9. Dicitur tertio (Pro aliquo tempore) in quo differt à precario, quod, ut mox dicemus, ad nutum illud concedentis, repeti potest. Hinc commodans iniuste ageret, si abiretque restitutionis obligationem, ante tempus concessum, rem commodatam, cum interesse commodatarij, repeteret: Tempus autem hoc, vel expressè præfinitur, ut: *Commodo tibi librum ad annum, ad mensem, ad diem*: vel tacitè ut: *Commodo tibi librum, ut illum legas, vel, ut illum rescribas*: tunc enim tacitè præfinitur tempus sufficiens, & quidem ad legendum brevius, ad rescribendum prolixius. Si quis commodaret dolium, v.g. ad mustum servandum, tacitè plus temporis præfinitur pro valente illud servare ad usum, quam pro valente illud vendere, postquam ebullit, Ex his disce cætera.

10. Dicitur quartò, (Res) sive regulariter mobilis, sive aliquando, etiam immobilis, commodatur enim etiam domus, officina, prædium, &c.

11. Dicitur quintò, (Grati) secus esset locatio, quæ pro usu, qui conceditur, exigit stipendium, vel certè esset alius contractus innominatus, *Do, ut des, do, ut facias*.

12. Hæc sunt ferè certa, & communia. Illud aliquid quantum
Ec 2 lum

Antonio similes eas, quas in Civitate ipse servabat, ratus, gratam Antonio rem sic facere, quem sciebat, vel à taberna suas tabulas (certè non sine sumptibus) in Civitatem invehere. Verum, quid deinde consecutum est? Ex incendio in Vicinia fortè excitato, pars domus Titij, cuius que penè tota taberna cum tabulis ibid. ab Antonio depositis conflagravit, quæ situmque, non multò post, fuit, Titione, an Antonio illæ tabulæ perierint?

2. Respondeo, huic casum valde similem olim accidisse, de quo eo fuisse interrogatum Molinam. Nam quidam Navarchus vehēbat in Navi suas & alienas amicorum arcas saccharo plenas, qui inter navigandum in quandam Insulam appulsus, vendidit suas arcas; sed, quia hæc in fundo erant Navis, unde difficulter extrahi poterant, dedit Emptori illas alienas, quæ supereminēbant, animoque applicuit amicis suis, æqualis omnino bonitatis, & pretij. Postea verò capta Navi à Piratis, quæsierunt aliqui à Molina, An arcæ illæ, quas ceperunt Piratæ, Navarcho perierint, an Amicis? Qui respondit d. 13. n. 6. amicis periisse. Quæ responsio approbatur à Delugo d. 3. 3. de Iust. n. 5. sed non à Bonac. l. c. n. 3. Ratio potissima Molinæ ducitur ex præsumpta, & rationabili amicorum voluntate, quia Navarchus suas arcas commutavit cum arcis ipsorum. Hæc ergo commutatione facta, arcatum sublatum damnum amicis, nempe, ut illarum Dominis, attribui, omnino debuit.

3. Bonacina autem ideo Molinæ decisio minùs placeat, quia illæ arcæ (inquit) à Piratis captæ, erant Navarchi, non verò, ut Molina putat, amicorum: non enim verè permutatæ fuerunt cum illis, quæ fuerunt venditæ, siquidem permutatio, ut potè contractus mutuo consensu perficitur, qui consensus, amicis absentibus, intervenire non potuit.

4. Verum, hæc Bonacina ratio facillè solvitur; Negant enim, non intercessisse consensum mutuum, non quidem actualē, & explicitem, sed tacitum, seu præsumptum, qualem ad similes commutationes, imò, & Donationes, similisque contractus sufficientem esse, concedunt omnes. Quod autem eiusmodi tacitus, seu præsumptus amicorum consensus affuerit, ratio Molinæ manifestè probat.

5. Redeo ad casum propositum de abiegnis tabulis, atque assero, eas Antonio periisse, non Titio, quia per illam commutationem ex præsumpto Antonij consensu factam, sub Antonij dominio erant, quando conflagraverunt.

§. V. Multa de Deposito. Remissive

1. An res deposita nocitura domino, v. g. gladius furiosus, vel pecunia, illam repenti ad malum suum, reddenda sit, dixi l. 8. dec. tr. 4. c. 2. §. 3. a n. 2.

2. An res aliena apud te deposita à fure, possit reddi domino, colligi potest ex iis, quæ ego dixi, l. 8. dec. tr. 1. c. 3. §. 1.

3. An ex deposito possit Depositarius sibi compensare id, quod ipsi à Domino rei depositæ debetur, l. 8. dec. tr. 1. c. 5. §. 7. n. 5.

4. Ex qua culpa teneatur Depositarius, ad reddendum depositum, si pereat l. 8. dec. tr. 3. c. 5. §. 3.

5. An, si rem depositam Depositarius mittat ad deponentem per hominem, (ut credebatur) fidelem, & sic illam non afferat, an, inquam, ad aliquid æquivalens obligetur Depositarius? Colligi potest ex dictis, l. 8. dec. tr. 4. c. 1. §. 1. a n. 3.

6. An depositarius in pari periculo suæ rei, & rei depositæ, obligetur rem alienam præferre suæ? Dixi, l. 8. dec. tr. 3. c. 5. §. 3.

7. An deponens res suas apud aliquem, qui sit aliorum debitor, præferatur alijs creditoribus depositarij? Videti poterit apud Less. Bonac. l. c. Mol. d. 5. 26. Delugo d. 10. de Iust. n. 8. alijsque.

8. An Depositarius uti re deposita possit, & an eum illa locari? Dixi, l. 8. in dec. tr. 2. c. 9. §. 1. a n. 22. & tr. 3. c. 3. §. 7. n. 10.

Pars III.

Item controversum: An commodans justè possit repetere rem suam, v. g. equum commodatum pro mense, ante finitum mensem, ex eo capite, quòd illo indigeat.

13. Responso, cum distinctione: Nam si indigentiam suam non providit, posse, certum est, quia præsumitur nunquam intentionem commodatam fuisse, utrum suæ rei aliter concedere pro tempore, & occasione, quibus ipse indigeret. Ita Molina d. 294. L. 1. c. 27. n. 18. Azor. 3. p. 1. 7. de Comm. Delugo d. 33. de Just. n. 10. Fill. tr. 34. c. 8. n. 18. contra Nav. & Reg. citatos, sed non approbatos à Bonac. d. 3. de contr. g. 16. p. unico, n. 1. aliique.

14. At, si praevidit, & adhuc voluit commodare, nequaquam repetere potest, quia in hoc casu commodans cessit Iuri suo, donavitque illud absolute commodatario pro illo tempore.

15. Si commodatarius habuisset à Petro, v. g. equum commodatum, sed quia tu commodasti illi equum tuum, is non petiit illum à Petro, tunc te non posse ante tempus equum tuum repetere, ne in necessitate quidem, etiam non prævia, docet Bonac. *loc. cit.* citans Sa, & Sylv. Verum, Delugo, Molina & Lessius *loc. cit.* asserunt, posse, quia nisi animum adeo liberalem habuisses, quo, vel expressè, vel tacitè aliud intendisses, semper prælumeris, etiam in hoc casu, te non vultisse ita privari tu re, ut in pari necessitate illam te petere nequaquam possis.

Multa de Commodato, remissivè.

16. Denique hic agendum esset. Primò, ex qua culpa teneatur commodatarius, si fortè ejus causa res commo- data periiit. Sed de hoc egimus *lib. 8. dec. tr. 3. c. 5. §. 3. n. 2.*

17. Secundò, quid si res perit ita in manu, & ex culpa commodatarii, ut eodem modo periisset apud commodantem? Sed egimus de hoc *lib. 8. decal. tr. 3. c. 2. §. 8. n. 3.*

18. Tertio, ad quid obligatur commodatarius, quando est in mora solvendi suo tempore? De hoc universaliter egimus dicto c. 2. §. 6. à n. 6. juncto c. 8. §. 6. à n. 7.

19. Quartò, an possim compensare, quod mihi debes
retinendo commodatum? Egimus de hoc *lib. 8. dec. tr. 2*
6. §. 7. n. 7.

20. Quinto; An, si ad te mittam rem commodatam per hominem fidelem, & hic ad te illam non afferat, an inquam, obliger, ad mittendum æquivalens? De hoc diximus etiam *lib. 8. de contr. 4. c. 1. §. 5. an. 3.*

21. Sextò ; An in periculo æquali debeam rem tuam mihi commodatam præferre rebus meis ? De hoc egimus item *lib. 8. Dec. tr. 3. c. 5. §. 3.*

adhuc debere, ut vult Bonac. l. c. citans Nav. Delag. l. c. rans Mol. d. 298. alijsque, concedi aliquantulum tempus, iudicio prudentis, definieretur, quo alter utatur et concessa, quia secus præsumeretur fraus, & dolus in e parte concederetur ubi rei.

4. Secundò: Quàndonàm finit Precarium: Certè finit, quandoquicquid concedens petierit, ut modò dixim⁹. Si difficultas urget, quando, antequam petat, morietur ipse concedens, vel is, cui precarium concessum est, Cuius quàm difficultatem.

§. Aio primò, morte ejus, cui precarium concessum est, ipsum precarium finire: quare ad hæredes recipientium non transit. Precario, v. g. mihi concessisti, postea per te prædium me transire. Si ego morior, non gaudebo concessione mea hæres, quia concessio precarii est personalis, l. Cum Precario, §. ult. ff. de Prec.

6. Aio secundo; Morae concedentis non finiti potest
 rium concessum absolute, nisi haeres, seu successor de
 functi revocet, *l. Quasimus, s. Quod a Titio, ff. de Penul.*
 quia per solam mortem non fit revocatio concessi.

7. Aio tert d, si tamen concedens, siquit haec b[e]n[e]d[i]c[t]io
d. 298. Sanchi. l. 8. marr. d. 28. dixit: *Concedo ad m[e]n[t]is
n[e]placitum*, seu: *quandiu voluero*, tunc prohibetur fuisse
precariu[m] morte concedentis, nam cum mortuus, nec
habeat placitum, nec beneplacitum, nec voluntatem
jam remaneret sine placito & sine voluntate precanti,
quod non videtur voluisse concedens, quia consilium
videtur, donec durat eius beneplacitum,

8. Aio quartò, si concessi in hunc modum: *Dum revocavero, vel dum non revocavero, non finire precarium morte ipsius concedentis, quia non fuit posita ejus revocatio, nec amplius à mortuo poni potest. Quartò, tunc precarium finem habeat, ponenda erit revocatio à hærede defuncti.*

9. DIXI n. 7. (Probabiliter) nam alii, inter quos et
stropal. tr. 3, d. 4. p. 16. §. 5. n. 5. non minus probabiliter
tant, sub neutra ex his formulis, dictis n. 7. & 8. finit
cessione, seu gratiam, morte concedenti; quod
muni loquendi modo; illa clausula (ad beneplacitum
aquaivalit illi (donec retrocaverit) quam doctrinam ego
prælib. 5. de pæn. cap. 4. §. 1. ad num. 5. libens excep. &
plicui fatis.

TRACTATVS VIII.

D E

CONTRACTV SOCIETATIS

CAPUT PRIMUM.

*Quid sit contractus Societatis, ejusque
Conditiones.*

Precarium, prout sumitur in Iure Civili, est *Contractus*, quo quis alteri *pعنبي*, seu *precanti* concedit aliquod utendum, sive illud sit *mobile*, sive *immobile*, sive *servitius*, sive aliud quodcumque Ius, cum potestate revocandi, quandocumque ipse dominus *voluerit*. Differt ergo à commodato, quia pro hoc sive expressè sive tacite, præsumitur tempus utendi: à Precarium ex natura sua hoc habet, ut sit quocumque tempore revocabile. Ita ex legibus *Latini communis* habent passim Doctores, *De Usu d. 33. de Iust. n. 15. Bonac. d. 3. de contri. q. 15. p. un. Lell. l. 2. c. 27. d. 1. Mol. d. 298. Azor. 3. p. l. 7. de Precario. c. 1. aliique.*

2. Dixi (in *lure Civili*) nam in *lure Canonico* agitur de precario in toto titulo de precariis, quod significat concessionem alicujus boni Ecclesiastici pro tota vita alicujus, vel ad certum tempus, intra quod revocari ea solet de quinquennio in quinquennium, ne *Ius Ecclesiae* in oblivionem abeat. De hac autem nobis nunc sermo non est.

3 Iam verò de nostro precario, duo satis erit pro instituto, quod nos suscepimus, adnotare. Primum: in precario

I. PRÆMITTENDUM est, Societatem esse
plurimum. De qua agit *L. Societatem Vnde*
ff. pro socio, & alibi. Altera est omnium bonorum,
licet duo, vel plures cōiūnt Societatem, five pro
ta, five pro determinato tempore, ita ut omnia ipsorum
bona omnibus sint communia. In qua, nisi aliud expre
tur, intelligitur communicatio bonorum presentium,
futurorum, quæ durante Societate acquiruntur, five
suntur Donatione, five Hereditate, five Legato, five
llo Castrensi, vel quasi, quæ omnia dissoluta Societate
qua dissolutione *infra, l. 10.* dividendi sunt æqualiter
inter socios, vel ejus hæredes, nisi aliquid sit, quod ratio
nem causam, expressum de inæqualitate portionum ali

Hæc Societas jufte poteft iniri, etiam
fociis plura bona habeat, quàm alter. Primò, quia focii